

Tako sem razkril najtehtnije momente v obnašanju učitelja v šoli in v javnem življenji; le še krajnega razmerja, katero vlada v tej ali uni občini, bi še omenjal in vsak učitelj, kateri se bode po tem ravnal, zasedel bode častno mesto v občini, pri svojih tovariših in pri prednikih. Tako pametno in pošteno vedenje bode mu na vsestranski duševni, socialni in gmotni smoter, da svoje življenje prav posveti učiteljskemu, svetemu stanu.

Ako ravno on ne bode žel pozemskih plačil za svoje trudapolno delovanje, ne nikakoršne pohvale, — postavil si je spominski kamen v srcih svojih učencev, ki ga bodo še v poznih časih spoštovali. In tako je dobil plačilo. A. L.

Ženska vzgoja.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

29.

Gotovo si užé slišala, častita bralka, o oni kmetici, kateri je mož razodel strašno novico, da je usmrtil nekoga, ali razodel ji je to le s tem pogojem, da nikomur ne črhne niti besedice o tem. Ali lahko si misliš, kako je tiščala ta grozovita novica uboga ženico! Vedéti tako novost, a ne razodeti je nikomur, to je bilo za njo v resnici pretežavno. Koliko noči je bila vsled tega brez spanja, ne toliko vsled grozovitega čina, ampak največ vsled svojega molčanja; tudi to ni misliti težko, kajti beseda, ki pride skozi uho ženskino ji v glavo, začne takoj trkati na nje jeziček, in mora zopet iz ust. In žena, ta res uboga žena je morala molčati; kajti tako neprevidna ni smela biti, da bi izdala s tem svojega moža. Prišel bi bil pred sodišče, in za umor je huda kazen.

Kaj stori tedaj žena? Šla je k svoji najboljši prijateljici, katera je bila baje še zraven z njo v rodu, ter ji je pred vsem zatrdila, da skrivnost, katero ji hoče razodeti, ne sme nobenemu človeku razglasiti. Se vé, prijateljica ji je obljubila to, in ako se ne motim, še rekla, naj se ne gane živa iz sobe, ako ne bode molčala. Zaupajoč na to prisego, pové ji ženica o zločinstvu nje moža, in morda je še pridjala kaj. To je olajšalo ženico; ni je več tiščala ta grozovita skrivnost, in zopet je spala mirno.

Ali pripravila je prijateljico ob spanec. Prijateljica je imela odslej iste bolečine, katere prej ona. Tudi pri nji ni ostala skrivnost. Izvedela jo je kmalu nje najboljša prijateljica; ta jo je zopet povedala svoji najboljši prijateljici, in kmalu je vedela o tem umoru vsa vas. Slišalo je o tem tudi sodišče; kmetič je prišel v preiskavo; ali izkazalo se je, da je umoril le nekega purana, ter ga zakopal v svoj hlev.

Gotovo si slišala užé večkrat to povest, častita bralka; a ne bode ti škodovala, ako si jo čitala še enkrat. Skrivnosti ženske naj več ne morejo molčati, to je prvi nauk iz te povesti, in drugi, da nekatere ženske prerade govoré. Grški pesnik Anakreon poje nekako tako-le: „Volu je dala narava rogé, volku zobé, jelenu hitre nogé i. t. d.“ In kaj je dala ženski?

Ženski je dala lepoto samó,
Ali s to vedno vladala bo!

In ko bi bil Anakreon imel užé tudi kaj pojma o anatomiji, bi bil še dostavil: „in z jezikom“. Toda Grki se niso še pečali s to vednostjo, in zato je ostala ta pesen Anakreon-ova tako nepopolnoma (se vé, da to ne kar pri vseh tega nežnega spola).

Recimo tedaj, da ženske konverzirajo rade. Za konverzacijo je treba snovi, in tudi te se ne manjka besedovalnim ženskam, akoravno niso politikarice in učenjakinje. Ako nekaterim jezičnicam pride ta ali oni predmet na jezik, razmotravajo ga po cele dni, a slednjič se vender ne mogó zediniti, kajti vsaka ima svojo misel, svojo izkušnost, svojo vednost o njem.

Mislil bi človek, da morajo vsled tega množega konverziranja jezičnice tudi napenjati svoje možjane, in prisiljen bi bil tudi trditi, da taka konverzacija bistri njih um. Toda tako ne smemo soditi. Navadno je to njih govorjenje čisto mehanično; njih jezik je le nekak stroj, katerega gonijo pljuča, in ne glava.

Ta ljubezen do premnožega konverziranja ni ravno posebnega posnemanja vredna, ona je celó mnogokrat škodljiva; kajti ženska prerada zanemarja vsled tega mnogokrat čisto koristna opravila. Kolikokrat se ji prismojí mleko pri ognji, kolikokrat ji izkipí juha, kolikokrat se poškoduje kaj nje otrok, med tem ko ona kramoljá s kako svojo prijateljico. To so, se vé, najnavadníša zlá. Zato vzgojiteljice in matere: učite svoje gojenke in hčere pred vsem misliti. Naj premislijo vsako besedo, preden jo izrekó, in karajte, celó kaznujte jih pridno, ako govoré brez premisleka. S tem je treba začeti pač užé zgodaj, kajti kmalu je prepozno.

Ali to se zanemarja prerado pri ženski vzgoji. Mnogi mislijo celó, da je ženskim prirojena jezičnost. Dostikrat sem imel priložnost užé omeniti in tudi dokazati v tem listu, da človeku ni toliko prirojenega, tedaj tudi ženski ni toliko prirojena jezičnost. Zgodovina nam sicer ne pové, katera ženska je bila prva jezičnica. Ali nje jezikovanje je moralo posebno dopadati, ker je postalo s časom čisto moderno mej ženskim spolom. Namestu da se ovira, se le še bolj gojí; in zató so zdanje ženske v jezičnosti še na mnogi viši stopinji, nego so bile one pred sto leti. Tako napreduje vsaka stvár.

(Dalje prihodnjič.)

Kranjsko ljudsko šolstvo.

Kakšno je ljudsko šolstvo na Kranjskem? Ali kaj napredujemo? Ali raste pri nas število za šolo sposobnih in zlasti število otrok, ki hodijo v šolo? Ali imamo vedno več in vedno boljših šol? Taka in enaka vprašanja se sim ter tje slišijo iz ust domoljubnih šolnikov in šolskih prijateljev. Da taki hvalevredni radovednosti vstrežemo, preskrbeli smo si uradne podatke o stanji kranjskega ljudskega šolstva v šolskem letu 1881/82. Radi jih tukaj priobčujemo našim čitateljem, kateri jih bodo z veseljem primerjali s poročilom o stanji šolstva v preteklih desetletjih, kajti tudi Kranjci smo napredovali v tridesetih letih mnogo. Iz l. 1851. n. pr. imamo pred soboj vladne podatke o takratnem šolstvu, in ti se glasé tako-le: Na vsem Kranjskem je bilo takrat samo 105 šol (večinoma enorazrednih), 140 učiteljev in 33 učiteljic (večinoma nun), ter 57.629 za šolo sposobnih in samo 12.296 otrok, ki so v šolo hodili. — L. 1860. se je pa šteló 238 šol, 206 učiteljev (in 52 učiteljic) ter 143 šolskih poslopij. Od 52.554 za šolo godnih je bilo 30.063 otrok, ki so hodili v šolo. Torej velik korak v 9 letih. Manjši je bil napredek v l. 1860. — 1870., kajti v poslednjem letu je bilo 247 šol, 316 učiteljev (menda so tù všteti tudi učitelji na šolah za silo) in 40 učiteljic. Za šolo godnih je bilo 58.426 in 32.016 otrok, ki so hodili v šolo. Káko je pa šolstvo l. 1881/82. v posameznih okrajih in v vkupni deželi bilo, razvidi se iz sledečega pregleda: